

işgaline karşı direniş faaliyetlerinde buldukları için mahkum edildiler. Bazıları ise kuralları çiğnemekten ceza almış, zorla çalıştırılan işçilerdi. Çoğu mahkum ise bir misilleme hareketinin kurbanı ya da rastgele rehin alındıktan sonra dışarı taşınan insanlardı.

1938 ve 1945 yılları arasında, Neuengamme Toplama Kampı ve onun uydu kampında toplam 80,000 erkek ve 13,500 kadın kayıt edildi ve mahkum numarası verildi. 5,900'den fazla mahkum ise ya kayıt edilmedi ya da bilgileri farklı dosyalarda tutuldu.

9.Mahkumlar için kamplarda yaşama ve çalışma şartları öldürücüydü. En az 42,900 mahkum Neuengamme'nin ana kampında, uydu kampında ya da kampların tahliyesi sırasında öldü.

Dahası binlerce mahkum kamplardaki kötü yaşam şartları sebebiyle, baska kamplara tahliye sırasında ya da özgürlüklerine kavuştuktan sonra öldü. Ulusal-toplumcuların takibi sonucunda 104,000 Neungamme Toplama Kampı mahkumunun yarısından fazlasının öldüğü tahmin ediliyor.

Toplama Kampi SS

SS, politika, ırk veya başka nedenlerden eziyet görmüş insanları hapsetti. 1938 ve 1945 yılları arasında Neuengamme'de toplamda 4,000'den fazla SS görev yaptı. Görev yapanların çoğu SS için gönüllü olmuş insanlardı. Kadın SS gardiyanlar ise kadınlar için ayrılmış uydu kampında görev yapmaktaydı.

SS gardiyanları mahkumlara davranışları konusunda tamamen acımasız olmaları yönünde emir almışlardı.

Gardiyanlar, katı bir şekilde düzenlenmiş ceza sisteminin ötesinde mahkumlara eziyet etmek için her türlü yolu kullanıyordu. Mahkumlara acımasız davranan gardiyanlar ödüllendiriliyordu. Örneğin terfi alıyorlardı. Mahkumların yaşadıkları alan gece elektrik verilen

dikenli tellerle çevrelenmişti. Nöbetçiler ve gardiyanlar mahkumları sürekli gözetim altında tutuyorlardı ve mahkumlar çalışmaya giderken ve dönerken onları düzende tutumak için eşlik ediyorlardı.

Köle İşçiler

SS kendi üretim olanakları ve finansal gelirleri için mahkumların iş gücünden faydalanmaya yönelik planlar geliştirdi. Nisan 1938`de SS tarafından Deutsche Erd-und Steinwerke GmbH (DESt) (German Earth ve Stone Works Ltd.) adlı bir şirket kuruldu. Bir kaç ay sonra, bu şirket, diğer imkanların arasında, Neuengamme (aralık 1938`de ilk olarak Sachsenhausen`den sevk edilen mahkumların toplandığı kamp)`deki terk edilmiş tuğla işlerini satın aldı.

"Neuengammer Hausdeich"de çalışan mahkumlar

Neuengamme`deki mahkumlar aşırı derecede çalışmak, mahkum kulübeleri ve SS barakaları inşa etmek, yeni tuğla işlerini ve diğer üretim işlerini yapmak zorundaydı. En kötü çalışma şartlarının olduğu yerlerden biri ise deniz taşıtlarının seyrine elverişli bir alan olan Dove Elbe`de liman havzasıyla birlikte bir kanal inşa edilmesiydi. 1942`de yeni tuğla işleri, mahkumların kil ocağında daha fazla çalışmaya zorlanmasına neden oldu. 1943`de kampta, hava saldırılarına karşı korunma sığınakları ve geçici yerleşkeler inşa edilmeye başlandı. Savaşın ikinci yarısında SS, mahkumların kampta cephane

fabrikalarında -Messap, Jastram ve Metallwerke Neuengamme (Walther) adlı şirketlere ait üretimde ve SS'nin kendi şirketi olan Deutsche Aufrüstungswerke (DAW) için-kullanımını ön planda tuttu.

Çalışma saatleri 10 ile 12 saat arasındaydı. Kış zamanı çalışma saatleri biraz daha kısaydı.

Tuğla Fabrikası

Konaklama

Çalışma saatleri dışında inşa edilen sözde bina olan 16 tahta barakada mahkumlar birlikte uyumak zorundaydı. Çok kalabalık olan barakalarda mahkumlar yerde hasır döşeklerde uyuyordu. Daha sonra barakalar üç katlı ranzalar, dolaplar, masalar ve banklar ile döşendi. Genellikle, 300'den fazla hatta bazen 600 civarı mahkum 50 metre uzunluğundaki ve 8 metre genişliğindeki tahta barakalara tıka basa dolduruluyordu. 1943 ve 1944'te, 500-700 kişilik her biri dört bloktan oluşan iki tuğla bina inşa edildi. 1944'ten itibaren mahkumlar genelde bir yatakta üç kişi uyumak zorundaydı. Mahkumlar banyo yapmak için çok az imkana sahiptiler. Tahta barakalar ter ve dışkı kokuyordu. Mahremiyet yoktu. Daha iyi yataklar genelde daha güçlü mahkumlara verilirdi.

Yiyecek Ve Giyinme

Açlık mahkumların her düşüncesini ve hareketini sınırlıyordu. Mahkumlara, karne ile çok kötü kalitede ve zar zor

yenilebilecek yemekler veriyorlardı. SS, mahkumlara resmi olarak tahsis edilenden daha az yemek veriyordu ve bazı mahkumların karnelerini kendileri için kullanıyordu. Her sabah onlara az miktarda sütlü sözde kahve veriyorlardı. Öğlen, içinde çok az miktarda yağ bulunan küçük bir porsiyon şalgam çorbası vardı. Fazla kas gücü gerektiren ve çok çalışan mahkumlara ise sözde daha fazla yemek veriyorlardı. Bu yemek, tereyağı ve peynir ile bir dilim ekmekten ya da içine sosis konulan bir çorbadan oluşuyordu. Her gece mahkumlar, ertesi gün için olan ekmek karnelerini alıyorlardı.

Mahkumlar, 1938'de uygulamaya konulan kıyafetleri giyorlardı. Bu kıyafetler mavi-beyaz veya mavi-gri şeritli kumaştan yapılıyordu ve soğuğa karşı koruma sağlıyordu.

Kıyafetlerdeki çok büyük veya çok küçük yırtıklar kötü bir şekilde onarılıyordu. Ayrıca neredeyse bütün ayakkabılar tahta takunya idi.

Bir çok mahkum, soğuktan korunmak için şeritli kıyafetin altına kağıt torba, battaniye veya kumaş parçaları giymeyi denedi.

Savaş sırasında SS, çizgili kıyafet dikimine son verince, soykırım kamplarında öldürülenlerden alınan kıyafetler giymeye başlandı. Bu kıyafetler mahkum uniforması olarak arkadan ya da pantolonun bacaklarından sarı parlak boya ile işaretlendi.

Eski mahkum Hans Peter Sørensen'in kaleminden "Çorba Dağıtımı"

Uydu Kamplari

1942'den itibaren Savunma Bakanlığı ve Alman savaş sanayisi tarafından mahkumların iş gücüne artan bir talep vardı. Bu talebe hemen cevap verilerek sanayi alanlarının ve fabrikaların yanına çok sayıda uydu kampı kuruldu. Özellikle savaşın son yılında buna daha çok önem verildi.

Tamamı kuzey batı Almanya'da olmak üzere toplamda Neuengamme'de 85 uydu kampı kuruldu. Hamburg'a ek olarak Bremen, Hanover, Salzgitter, Hildesheim ve Porta Westfalica gibi bir çok yerde bu uydu kampları bulunuyordu.

Sahibi Hermann Göring olan fabrika, 1944, Drütte uydu kampının bulunduğu alan

Neuengamme'nin sanayi alanındaki ilk uydu kampı, 1942 yılının ağustosunda Wittenberge'de kuruldu.

İkinci Dünya Savaşı'nın ikinci yarısında, Alman işgalindeki ülkelerden on binlerce insan, Neuengamme'deki altmıştan fazla uydu kampında çalışmaya zorlandı. Bu insanlar, cephane üretiminde, yeraltı sığınağı, endüstriyel alan ve yeraltı üretim alanı yapımında, tanksavar çukur kazımında, taş yığınlarını kaldırmada ve caddeleri ve yolları onarmada kullanıldılar. 1944-1945'te Neuengamme uydu kamplarındaki 24 kadın mahkum, yeraltı ve yerüstü cephane üretimi, temizlik işleri ve baraka inşaatlarında çalıştırıldı. Bu kadınlar Sovyetler Birliği, Çekoslovakya, Macaristan, Polonya, Slovenya, Fransa, Belçika, Hollanda ve Almanya uyrukluydular. SS tarafından belirlenen uydu kampları koşulları şu şekildeydi; terörizm, aşırı çalıştırma,

çalışma yerlerindeki asayiş bozukluğu, yetersiz tıbbi bakım, sağlıksız çalışma yerleri, yetersiz beslenme ve barınma (tahta barınakların içinde).

Bremen-Obernheide Kadın Uydu Kampı Mahkumları

Mart 1945'te yaklaşık 40,000 mahkum (kabaca 28,000 erkek ve 12,000 kadın) Alman işletmeleri, the Wehrmacht, Alman hükümeti ya da SS için köle olarak çalıştırılıyordu. Aynı zamanda, 13,000 insan Neuengamme'deki asıl kampa hapsedilmişti.

Ölüm

Mahkumlar her gün ölümle yüzleşiyordu. Kader arkadaşlarının ölümlerini izliyor ve kendi gelecekleri hakkında kaygı duyuyor, korkuyorlardı.

Neuengamme'de, mahkumlar öldürülene kadar dövülüyor, suda boğuluyor, asılıyor veya zehirli gaz ile öldürülüyordu. Bazen açlıktan ölüyor ya da mahvoluyorlardı çünkü soğuktan koruyan kıyafetleri ve barınacak yerleri yoktu. Dehşete düşmüş ve sağlığa zararlı koşullarda yaşıyorlardı. Bazıları ise yetersiz tıbbi bakım veya yetersiz ilaç, aşırı çalışma sonucu oluşan fiziksel yorgunluk ve darp sebebi ile ölüyorlardı.

18		19		20	
Hilf		Hilf		Hilf	
1897	1897	1897	1897	1897	1897
1898	1898	1898	1898	1898	1898
1899	1899	1899	1899	1899	1899
1900	1900	1900	1900	1900	1900
1901	1901	1901	1901	1901	1901
1902	1902	1902	1902	1902	1902
1903	1903	1903	1903	1903	1903
1904	1904	1904	1904	1904	1904
1905	1905	1905	1905	1905	1905
1906	1906	1906	1906	1906	1906
1907	1907	1907	1907	1907	1907
1908	1908	1908	1908	1908	1908
1909	1909	1909	1909	1909	1909
1910	1910	1910	1910	1910	1910
1911	1911	1911	1911	1911	1911
1912	1912	1912	1912	1912	1912
1913	1913	1913	1913	1913	1913
1914	1914	1914	1914	1914	1914
1915	1915	1915	1915	1915	1915
1916	1916	1916	1916	1916	1916
1917	1917	1917	1917	1917	1917
1918	1918	1918	1918	1918	1918
1919	1919	1919	1919	1919	1919
1920	1920	1920	1920	1920	1920

Bir mahkum tarafından tutulan ölüm kayıtlarından bir alıntı.

Son

Mart 1945'de Neuengamme Toplama Kampı, Almanya'da mahkum edilmiş Danimarkalı ve Norveçli mahkumların toplanma yeri haline geldi. "İskandinavların Kampı" Heinrich Himmler ve İsveç Kızıl Haç'ı Başkan Yardımcısı Kont Folke Bernadotte arasında geçen konuşmalarla kurulmuştur.

20 Nisan 1945'te 4000'den fazla mahkum İsveç'e, "Beyaz Otobüsler" ile asıl kamp tahliyesi başladığında getirildi.

Binlerce mahkum Wöbbelin veya Bergen-Belsen gibi sözde "kabul kampları"na getirildi ve burada kendi aletleriyle hiçbir yemek ya da sağlık desteği olmadan korkunç hijyen koşullarında bırakıldılar.

9,000'den fazla mahkum gemilerle Lübeck Bay'a getirildi. Tıkış tıkış dolu olan gemilerde bir çok mahkum açlık, susuzluk ve hastalıktan dolayı öldü. 3 Mayıs 1945'te, gemiler kazara İngiliz hava saldırısıyla bombardımana tutuldu. Yaklaşık 7,000 mahkum alevler içinde kalarak can verdi, boğuldu ya da hayatlarını kurtarmaya çalışırken vuruldu. Sadece 450 insan hayatta kaldı.

Yanan "Cap Arcona", 3 Mayıs 1945

SS daha önce hesaplanmış verileri silmeye ve Neuengamme'de suçların izlerini yok etmeye başladı. Kamp dosyaları yakıldı, tahta barakalardaki çöp ve samanlar temizlendi, kırbaç ve

idam sehpaları söküldü. Son mahkumlar ve SS adamları kampı 2 Mayıs 1945'te terketti.

Mahkeme Önünde Suçlar

1938 ile 1945 arasında 4,500 SS üyesi, ana kampta ve 85'ten fazla uydu kampında çalışıyordu. Sadece 109 SS üyesi, İngiliz ordusu tarafından suçlanarak mahkemeye çıkarıldı. Suçluların çoğu adil bir şekilde yargılanmadı. İlk mahkemede, Mart 1946'dan Mayıs 1946'ya, 14 Neuengamme toplama kampı karargah komutanının 11'i aleyhinde ömür boyu hapis ve idam cezası kararı alındı.

1945`Ten Sonra Yerleşke

Savaş bittikten sonra, İngiliz askeri yetkililer Neuengamme'de bulunan eski toplama kampı binalarını SS, Nazi Birliği ve Wehrmacht üyelerini gözaltında tutmak için kullandılar. Ayrıca Neuengamme bir geçiş kampı olarak kullanıldı. 1948'de İngiliz yetkililer kampı Hamburg şehir konseyine devretti ve konsey kamp alanına bir hapisane inşa etti. 1960'ların sonunda önceden kampın bulunduğu yerleşkeye başka bir hapisane inşa edildi. Önceki mahkumların baskısı üzerine Hamburg konseyi kampın bahçesinin bulunduğu yere bir anıt inşa etti.

1965'de Uluslararası Anıt (the International Memorial) kuruldu. Bu anıt, içinde bir taş levha, bir anma duvarı ve "The Deporte" (Le Deport ) heykelini içerir. 1981'de içinde ilk kalıcı sergiyi içeren, belge binası (the Document Bulinding) açıldı.

Zamanla eski toplama kampının diğer bölümleri de Anıt'ın içine katıldı. Yerleşkeye inşa edilen iki hapishanenin 2003 ve 2004 yıllarında

kapatılmasıyla kampın tamamı Anıt'a devredildi ve Anıt içinde geniş kapsamlı bir tekrar projelendirilmeye gidildi.

Neuengamme Toplama Kampı Anıtı

Bugün, Anıt neredeyse önceki toplama kampının tamamını içeren 57 hektarlık bir alan üzerine kurulmuştur ve 15 adet kamp zamanından kalma orjinal binayı içinde bulundurmaktadır. Bu nedenle Neuengamme Toplama Kampı Anıtı, Almanya'nın en büyük toplama kampı anıtlarından biridir. Anıt içinde her yer tamamen ulaşılabilir ve bunun için çok sayıda levha ve bilgi panosu bulunmaktadır. Eskiden mahkumların kampının bulunduğu alan tel örgüler ve adına "gabion"da denilen mahkumların kulübelerinin yerini belirten yapıları içerir. Ayrıca metal borular eskiden kampı çevreleyen tel örgülerin konumunu göstermek üzere tasarlanmıştır.

Ayrıca eski tel örgülerin bulunduğu yol ve gözetleme kulesinin bulunduğu alan işaretlenmiştir. Anıt'ın içinde beş tane kalıcı sergi olmasının yanı sıra geçici ve özel sergiler de bulunmaktadır.

Araştırma projelerinin ve seminerlerin yapıldığı Anıt'ın Arşiv'i, kütüphanesi, Açık Arşiv'i ve Tarih Araştırma Merkezi materyal toplama ve belgeleme hizmeti sunmakta ve tarih eğitimi vermektedir. Bugün, Neuengamme Toplama Kampı Anıtı, önemli bir anma ve öğrenme alanıdır.

Ana Giriş Haupteingang

Yerleşke

Yerleşke, International Monument (Uluslararası Anıt) ve House of Commemoration (Anma Evi) ile birlikte büyük sergi ve döküman salonlarından oluşur. Tur patikaları büyük toprak zemine ve tuğla örgülü binalar, liman havzası, eski Walther fabrikası, mahkum kampı ve SS barakaları gibi tarihsel bina ve tesislere ulaşımı sağlar. 60 adet metin içeren pano ve resimler daha fazla keşif için ziyaretçilerin beğenisine sunulur. Ayrıca, yayınlar kullanıma elverişlidir. Sesli rehber sistemi geniş bir bilgi imkanı sunar.

Anma Evi

Anma Evi, anıt alanının içindedir. Dört metre uzunluğundaki kumaş tavandan yere kadar inmektedir ve bu kumaş üzerinde ismi bilinen tüm Neuengamme Toplama Kampı kurbanlarının isimleri bulunmaktadır.

22,460 kurbanın olduğu Neuengamme toplama kampı, kurbanların ölüm tarihlerini ve isimlerini kronolojik bir sıra ile sunar. Savaşın sonlarına doğru, sütunlardaki isimler gün geçtikçe artmaya devam eder. Aynı bir odada kimliği meçhul kurbanların anısına ithaf edilmiş işaretsiz çizgili kumaş bulunmaktadır.

Yedi vitrinin içinde bulunan yerleşke planının olduğu oda International Monument (Uluslararası Anıt)'e bakmaktadır. Bu oda toplama kampı hakkındaki en önemli orijinal belgelerin bulunduğu yerdir. Bu belgeler mahkumların yerleşkesindeki hastaneden alınan el yazısı ölüm defterleridir.

Anma Evi

Sergiler

Kamp alanı beş adet sergiden oluşmaktadır: ANA SERGİ “Tarihin İzleri: 1938-1945 Neuengamme Toplama Kampı ve Savaş Sonrası Tarihi”, ARAŞTIRMA SERGİSİ “Neuengamme`ye Sevk Edilen: SS Yerleşkesi” (Önceki SS garajlarının bulunduğu alan), EK SERGİ “İş Gücü ve İmha : Tuğla Fabrikasında Köle İşçiler Olarak Çalıştırılan Toplama Kampı Mahkumları” (Tuğla fabrikasının bulunduğu yer), EK SERGİ “Savaş Zamanı Ekonomisi İçin Seferberlik : Silah ve Cephane Üretiminde Köle İşçi Olarak Çalıştırılan Toplama Kampı Mahkumları” (Eski Walther fabrikasının bulunduğu yerde), EK SERGİ “Mahkumlar ve Anıt : Bir Çelişkinin Belgelenmesi” (hapishaneden geriye kalan bir duvar parçasında).

Amicale Internationale tarafından 2005 yılında Neuengamme'ye devredilen eski toplama kampı giriş kapısının bir kanadı.

AÇILIŞ SAATLERİ VE REHBER EŞLİĞİNDE TURLAR SERGİLER

Pazartesi'den Cuma'ya: 09:30-16:00
Cumartesi, Pazar ve resmi tatil günlerinde,
Nisan'dan Eylül'e: 12:00-19:00
Ekim'den Mart'a: 12:00-17:00

AÇIK ARŞİV

Açılış saatleri sergi açılış saatleriyle aynıdır. Tel: +49 40 428131-551

ARŞİV

Pazartesi'den Cuma'ya: 09:00-17:00
(Önceden randevu almanız gerekmektedir.)
Tel : +49 40 428131-537

KÜTÜPHANE

Pazartesi'den Perşembe'ye 10:00-15:00,
Cuma: 10:00-13:00 (Önceden randevu almanız gerekmektedir.)
Tel: +49 40 428131-513

Giriş ücretsizdir.

Ayrıca ziyaretçiler Anıt'ın açılış saatleri dışında da bölgeyi gezebilirler.

Reheber Eşliğinde Turlar

Randevu almak ve gün ayarlamak için lütfen Hamburg Müze Servisi'yle irtibata geçiniz. Tel: +49 40 428131-0
www.museumsdienst-hamburg.de

Kontakt

KZ-Gedenkstätte Neuengamme
Jean-Dolidier-Weg 75
D-21039 Hamburg
Telefon: 040 | 42 81 31-500
Fax: 040 | 42 81 31-501
info@kz-gedenkstaette-neuengamme.de
www.kz-gedenkstaette-neuengamme.de

Bu çeviri 2013 uluslararası çalışma kampı gönüllüleri Ayşe Gülay İLGEN ve Esin Gülce SEZA tarafından yapılmış ve 2016 uluslararası çalışma kampı gönüllülerinden Seyda Bağdoğan'ın yardımıyla hazır hale getirilmiştir.